

Приложение 1

СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИСТЪРНАТА СИСТЕМА В БЪЛГАРИЯ

Съществуващите понастоящем регистри в България, в т.ч на юридическите лица са преимуществено децентрализирани и се водят на хартиен носител. Изключение представлява само Централният регистър на особените залози към Министерство на правосъдието, който бе въведен през 1997 г. като централен електронен регистър за вписване на обезпечения върху активи, различни от недвижими вещи, кораби и самолети.*

Устройството и състоянието на другите официални регистри, които са в много по-голяма степен структуроопределящи за икономиката, са коренно различни. Юридическите лица на частното право (търговци и нестопански организации, без политическите партии) се регистрират в 28 отделни регистри към окръжните съдилища, разпръснати по цялата територия на страната. Макар от нормативната уредба ясно да следва разграничението между съдебната дейност в рамките на охранителното производство по вписване, и административната дейност по водене на регистрите, практически регистърът е приравнен на фирменото дело, съдържащо доказателствата и съдебните актове, с които се постановява вписване: всички справки и удостоверявания се извършват въз основа на фирменото дело, а, когато то изцяло липсва или отделни документи от съдържанието му не са налице, вписвания, справки и удостоверения практически не се извършват. На практика извършването на най-обикновена справка относно начина на представяване на юридическото лице с оглед сключване на договор, може да означава пътуване на стотици километри, подаване на писмена молба, изчакване на срок от

* Макар още да не е възможно дистанционно вписване или издаване на справки от Централния регистър на особените залози, реалността в него е, че вписването бива извършено в рамките на не повече от час от момента, в който заявителят прекрачи прага на регистърното бюро. Пълна справка за тежестите по партида на определено лице се извършва в аналогични срокове. С помощта на местните регистърни бюра, съществуващи в седалищата на седем окръжни съдилища, вписването и издаването на удостоверение от Централния регистър изглеждат практически еднакво в София и, да речем, Варна. С влизането в сила на Закона за електронния документ и електронния подпис (на 7 октомври 2001 г.) става възможно, на базата на Интернет, Централният регистър на особените залози да започне да извършва вписвания въз основа на електронни заявления, както и да издава удостоверения в електронен формат. По този начин сроковете биха се съкратили, а местоположението на заявителя би загубило значение изцяло. Предимствата на този начин на регистриране и достъп до регистъра от гледна точка на бързина, сигурност и ниски разходи са очевидни.

една седмица за извършване на справка, срок за нейното получаване, и, накрая, вероятност справка изобщо да не се е извършила или да е извършена непрецизно. С натрупването на все повече информация тя става все по-недостъпна и оперирането с нея – все по-бавно и дори невъзможно. Очевидно този резултат е неприемлив в днешните динамични условия на стопанска дейност. Стопанската реалност е, че всякакви договори, независимо от материалния интерес, масово се сключват въз основа на съдържащата се в регистъра информация за правното състояние на юридическите лица, която датира от преди седмици или месеци, което означава, че лицата нямат възможност да се ползват от сигурността, която регистрите са призвани да създават, както и че, обратното, поемат риска да станат жертва на фикцията за знание относно вписаните или несъществуващите на невписаните обстоятелства, които те практически не са в състояние да проверяват.

Подобно е и положението с имотните регистри. Те се водят от 112 районни съдилища на хартиен носител, макар че в отделни съдилища експериментално се въвеждат електронни информационни системи без правно значение. Огромен проблем за правната сигурност е, че публични регистри за държавните имоти, общинските имоти, както и за голям брой имоти с исторически държавен или общински произход, внесени в имуществото на юридически лица на частното право, не съществуват. Често явление е за един и същ имот едновременно да съществуват всички надлежни доказателства относно собствеността, които се опровергават от съществуващ акт за държавна/общинска собственост, проверка относно чието съществуване практически не е могло да бъде извършена.

Съгласно действащите Закон за кадастъра и имотния регистър, Граждански процесуален кодекс и Правилник за вписванията се изгражда централен кадастър с имотен регистър (включващ данни от кадастъра) на хартиен носител и в електронен вид, а 112 служби по вписванията към районните съдилища извършват вписвания и регистрация на актове (с предмет – права върху имоти) на хартиен носител.

С решение № 326 от 11.05.2001 г. на Министерския съвет е приета Дългосрочна програма за дейността по създаването на кадастъра и имотния регистър, в изпълнение на което е създадена междуведомствена група за координация и контрол на дейностите по програмата. Работата по програмата е в напреднала фаза, предстои до

края на годината експертната група да подготви проект за Закон за изменение и допълнение на Закона за кадастъра и имотния регистър. Предвижда се кадастърът да бъде електронен, като се съхранява и в графичен вид, а имотният регистър да бъде изцяло електронен и да се води от Агенция по кадастъра към министерството на регионалното развитие и благоустройството и Агенция по имотната регистрация към министерството на правосъдието. Централизирането на имотния регистър и воденето му в електронна форма създава възможност за съгласуване на действията по изграждането на електронните регистри на юридическите лица и съществуващия централен регистър на особените залози и свързването му с тях, а в последствие и обединяването им в Електронен регистърен център.